

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük

AKILLI SÖZLÜK

HAREKETE
GEÇİRİR!



Kitaplarımızın Video Çözümlerine
TANIM YAYINLARI
uygulamasından erişebilirsiniz.

LİSE DESTEK
EĞİTİM PLATFORMUMUZ
SİZLERLE



Copyright ©

Bu kitabın her hakkı yayınevine aittir.

ISBN: 978-605-73289-0-8



Ostim Mah. Enerji Cad. 1207. Sokak No: 3/C-D Ostim ANKARA
Tel: 0312 386 00 26 - 0850 302 20 90

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Günümüz dünyasında kazanmanın yolu, "Doğru Tanım"dan geçmektedir. Yeni dünyanın yeni ve büyük adımlara ihtiyacı olduğu muhakkak. Artık "Nasıl başardınız?" sorusundan daha çok, "Neyle başardınız?" sorusuna cevap arıyor insanlar. Bu kitap, ihtiyaç ve beklentiler ışığında, birlikte yürümek kaygısıyla hazırlandı. Tanım ekibi olarak doğru tanımı aramaya, bulmaya ve sunmaya çalıştık.

Fiziki ve biyolojik altyapı imkanlarından bolca istifade edilen dijital çağ, başta LGS olmak üzere, sınavlara karşı yeni bir taktik/bakış açısı geliştirmemiz gerektiğini söylüyor bizlere. Amacınız ve aracınız seçkin olmak zorunda. Bu kitaptaki her soru, gününbirlik değil güncel bir amaç ve yapılandırıcı bir yaklaşımla oluşturuldu. Günlük hayatla kolayca ilişkilendirebileceğiniz bir anlayış, üst düzey düşünme becerilerini uygulayabileceğiniz bir model, analitik ve sistematik çözümler kurgulayabileceğiniz bir yapı arayışında olduk. LGS'ye ve kazanımlarına uygun olarak hazırladığımız kitabımızla doğru TANIM'a biraz daha yaklaştığımızı düşünüyoruz.

Emeğiniz emeğimizle, başarınız sevincimizle güzel.

TANIM YAYINLARI

Bu kitabın hazırlanma sürecinde desteklerini her zaman hissettiğim kıymetli aileme, değerli meslektaşlarım Murat TANER ve Ersin İNAL hocalarıma teşekkür ederim.

Volkan GEBEŞ

ÜNİTE 1: BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

Abluka	12
Açık Sözlü	12
Akademi	12
Alay	12
Alternatif	12
Analitik	12
Analiz	12
Askeri Deha	13
Ateşe	13
Ateşemiliter (Askerî Ateşe)	13
Ayaklanma (İsyan)	13
Ayan Meclisi	14
Aydın (Entelektüel)	14
Aydınlanma Çağı	14
Ayrılkçı Fikirler	15
Azınlık	16
Bağımsızlık (İstiklal)	16
Balkanlar (Balkan Yarımadası)	17
Batı	17
Baticılık (Garpçılık)	17
Bilinç (Şuur)	18
Bir Çatı Altında Toplamak / Birleştirici / Bütünleştirici	18
Çok Uluslu Devlet (İmparatorluk)	19
Çok Yönlülük / Çok Cephelilik	19
Dahi	19
Dinsel Hoşgörü	19
Duyun-u Umumiye	19
Eğitimde Birlik	20
Elçi (Sefir)	20
Emperyalist (Yayılmacı-Sömürgeci)	20-21
Emperyalizm	21
Endüstri	21
Etnik (İrk)	21
Ferman (Emir)	22
Fikir	22
Fikir Akımı	22
Fransız İhtilali	22
Gayrimüslim	23
Geleneksel	23
Gelibolu	23
Genç Osmanlılar (Jön Türkler)	23
Gerçekçi (Akılcı - Mantıklı Oluşu)	24
Güzergâh	24
Ham Madde	24
Ham Madde Arayışı	24
Harbiye Nezareti	25
Harbiye	25
Hareket Ordusu	25

Harp	25
Hitabet	25
Hükümdar	26
Hürriyet	26
Islahat (İslah)	26
Islahat Fermanı	26
İdadi	27
İdare	27
İdari Tecrübe	27
İdealist (- Olmak)	27
İhtilal	28
İleri Görüşlü(Önsezi/Öngörü)	28
İmparatorluk	29
İnanç Birliği	29
İrtibat	29
İskân	30
İslamcılık (Ümmetçilik-Panislamizm)	30
İstifade	30
İşgal (İstila)	30
İşlek Liman	30
Kabiliyet	31
Kanun-ı Esasi	31
Kronoloji	31
Kurmay	32
Kuzey Afrika	32
Kültür	32
Kültür Birliği (Kültürel Birlik)	32
Kültürel Etkileşim	32
Kültürel Zenginlik	33
Lider (Önder)	34
Mabet	34
Mecmua	35
Medrese	35
Mektep	35
Menfeat	35
Meşrutiyet (Meşrutî Monarşi)	35-36
Millet	36
Milli	36
Milliyetçilik (Ulusçuluk)	37
Modern	37
Monarşi / Mutlakiyet	37
Mülkiye Rüştiyesi	37
Müttefik	37
Osmanlıcılık	38
Önder (Lider)	38
Örgüt (Teşkilat)	38
Örgütleyicilik	39
Panislamizm (İslamcılık-Ümmetçilik)	39
Panslavizm	40
Pantürkizm (Türkçülük-Turancılık)	40

Parlamento	40
Planlı - Disiplinli	40
Politika	40
Rejim	41
Rumeli	41
Rüştiye	41
Sanayi İnkılâbı	42
Siyaset	42
Siyasi	42-43
Siyasi Birlik (Merkezi Birlik-Merkeziyetçilik)	43
Siyasi Yalnızlık	43
Sosyal	44
Sosyoekonomik	44
Sosyokültürel	44
Sömürgecilik (Emperyalizm-Yayılmacı)	45
Strateji	45-46
Şuur (Bilinç)	46
Tanzimat Fermanı	46
Tanzimat Dönemi	46
Tesir	46
Temin	47
Teşkilatçı	47
Toplumsal Hoşgörü	48
Trakya	48
Türkçülük (Turancılık - Pantürkizm/	49
Ulusçuluk	49
Ülkü	50
Ültimeatom (Nota)	50
Ümmetçilik (İslamcılık)	50
Vatansever (Vatanperver)	50
Vatan ve Hürriyet Cemiyeti	51
Vazife	51
Veliaht	51
Yayılmacı Politika	51
Yüzyıl (Asır)	51
Zat	51
Zengin Kültürel (Sosyal) Yapı	51-52
31 Mart Olayı (Ayaklanması)	52
Notlar	53-54
Ünite Etkinlikleri	55-58

ÜNİTE 2: MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

Adli	60
Ağır Silahlar	60
Âlem	61
Aleyhine	61
Alyans-İsrailit	61
Amiral	61

Anadolu Ajansı	61
Anarşi	61
Anayasa	61
Anekdöt	61
Anzavur Ayaklanması	62
Asayiş	62
Asi	62
Asimile olma (Asimilasyon)	63
Aşikâr	63
Ateşkes	63
Ayrıcalık (İmtiyaz)	63
Azım	63
Bahriye	63
Bahşetmek	63
Barbar	63
Başbozuk	64
Başkaldırı	64
Blok	64
Bolşevik	64
Boykot	64
Bölgesel	64
Cebren	65
Cemiyet	65
Cemiyet-i Akvam	65
Cephe	65
Cihan	66
Cihat	66
Çete	66
Dâhiliye Nezareti	66
Delege	66
Derhal	66
Direnış	66
Donanma	67
Duyarsız	67
Egemenlik	67
Elem	67
Emel	67
Empoze (Dayatma)	67
Esaret	67
Eşkriya	68
Etnik-i Eterya	68
Faaliyet	68
Felah-ı Vatan	68
Feragat	68
Fert	68
Feshetmek	68
Fetva	68
Fiilen Sona Erme	69
Filo	69
Gaflet Uykusu	69



Galeyan	69	Kilikyalılar	83
Gasp etmek	69	Komasyon (Alt Kurul)	84
Gaye	69	Kongre (Kurultay)	84
Gaza	69	Kudret	84
Gazi	69	Kurultay	84
Genelge (Tamim)	69	Kuvay-ı İnzibatiye (Halifelik Ordusu)	84
Gerekçe	70	Kuvayımilliye (Millî Kuvvetler)	84-85
Güçler Birliği (Kuvvetler Birliği)	70	Kuvayımilliye Ruhı	85
Güdümlü	70	Legal	85
Hain	71	Lehine	85
Hâkim	71	Mâl Etme	85
Hakimiyet	71	Manda ve Himaye (Mandaterlik - Himayecilik)	86
Hakimiyet-i Milliye	71	Maruz Kalma	86
Halife (Halifelik Makamı-Hilafet)	71	Mavri Mira	86
Halk iradesi	71	Mebus	86
Hanedan	72	Mebusan Meclisi (Meclis-i Mebusan)	86
Haysiyet	72	Meclis Hükümeti Sistemi	87
Hegemonya	72	Megalo İdea (Büyük Ülkü)	87
Hınçak – Taşnak	72	Mensup	87
Hıyanet-i Vataniye (Vatana İhanet) Kanunu	72-73	Meşru	87
Hilafet	73	Milis	87
Himaye (Manda ve Himayecilik)	73-74	Millî Bağımsızlık (Ulusal Bağımsızlık)	88
Hukuki	74	Millî Egemenlik / Ulusal Egemenlik	88
Hukuk Devleti	74	Millî İrade	89
Hukuk Üstünlüğü	75	Millî Mücadele / Kurtuluş Savaşı /	
İlimli	75	İstiklal Savaşı Dönemi	90
İlhak Etme	75	Misakımillî (Millî Yemin)	91
İlike	75	Misilleme	92
İmtiyaz (Ayrıcalık)	76	Miting	92
İnfial	76	Muhafaza	93
İrade-i Milliye	76	Muhip	93
İstanbul Hükümeti / Osmanlı Hükümeti	76	Mutabakat	93
İstiklal Mahkemesi	77	Müdafaa	93
İstiklal Yolu	77	Müdahale	94
İşgalci Devletler	78	Mütareke	94
İtaat	78	Müzakere	94
İtilaf	78	Olağanüstü	94
İtilaf Devletleri	78	Otorite	94-95
İttihat ve Terakki Cemiyeti	78	Patrikhane	95
İtimat	79	Propaganda	95
İttifak	79	Protesto	95
İttifak Devletleri	79	Redd-i İlhak	96
Jeopolitik Konum	79-80	Referandum	96
Kaba Kuvvet	80	Resmen	96
Kafkaslar	80	Sadrızam (Vezir-i Azam)	97
Kamçılama	81	Saltanat	98
Kamuoyu	81	Saygınlık (İtibar)	99
Kapitülasyon (Ayrıcalık)	82	Sav (İddia)	99
Kayıtsız	83	Stratejik	99
Kışkırtmak (Tahrik Etmek)	83	Suistimal	99

Sükûnet	99
Şark	99
Şeyhülislam	99
Taarruz	100
Tahammül	100
Tahliye	100
Talep	100
Tam Bağımsızlık	101
Tasfiye	102
Tedbir	102
Tehcir Kanunu (Sevk ve İskân Kanunu)	102
Teminat	102
Temsil Heyeti (Heyet-i Temsiliye)	102
Temyiz	102
Tenkit	103
Terhis	103
Tersane	103
Teslimiyetçi	104
Teşebbüs	104
Teşhis	104
Ulusal Bağımsızlık (Millî Bağımsızlık)	104
Uluslararası Denklik (Uluslararası Eşitlik)	105
Vaat	106
Vilayet	106
Vilayet-i Sitte	106
Yadsıma (İnkâr)	106
Yargı	106
Yasama	107
Yasama Meclisi	107
Yönetim	107
Yürütme	107
Wilson İlkerleri	107
Ünite Etkinlikleri	108-112

ÜNİTE 3: MİLLÎ BİR DESTAN: YA İSTİKLAL YA ÖLÜM!

Askerî Zafer	114
Baht	114
Başkomutan (Başkumandan)	114-115
Batarya	115
Bilakis	115
Bitap	115
Buhran	115
Cahil	115
Cefakâr	116
Cehalet	116
Dış Politika	117
Diplomasi	117
Diplomatik	117

Diplomatik Zafer	117
Direktif	118
Düzenli Ordu	118
Edebi	118
Esir (Tutsak)	119
Ezel	119
Fuzuli	119
Garp	119
Hukuken Sona Erme	119
İç Politika	120
İstiklal (Bağımsızlık – Özgürlük)	120-121
İtibar (Saygınlık)	121
Kağrı	121-122
Karargâh	122
Konferans	122
Lojistik	122
Londra Konferansı	122
Maarif	123
Maarif Kongresi	123
Mağlubiyet	123
Makûs	123
Mareşal	124
Muhabere	125
Muharebe	125
Ödün (Taviz)	125
Özveri	126
Safha	127
Satıh	127
Seferberlik	127
Sıkıyönetim	128
Süvari	128
Talih	128
Taviz (Ödün)	128
Tekâlif-i Milliye	128
Teşkilat-ı Esasiye	129
Topyekûn	129
Tutsak (Esir)	129
Tümen	129
Ulus	130
Ulusal (Millî)	130
Uluslararası (Milletlerarası)	130-131
Zaruri / Zaruret	131
Zeybek	131
Ünite Etkinlikleri	132-133
1. Dönem Tekrar Etkinlikleri	134-136



**ÜNİTE 4: ATATÜRKÇÜLÜK VE
ÇAĞDAŞLAŞAN TÜRKİYE**

Ahval	138
Akçe	138
Akliselim	138
Alaturka	138
Antiemperyalist	138
Arşın	138
Askerî Güç	138
Aşar (Öşür)	139
Atatürkçülük	139-140
Azami	141
Bağnaz	141
Bahtiyar	141
Baki	141
Bayındır / Bayındır Hale Getirmek	141
Beyanname	141
Bürokrasi	141
Bürokrat	141
Caiz	142
Cemaat	142
Cumhuriyet	142
Cumhuriyetçilik	142-143
Çağdaş	144
Çağdaşlaşma	144
Çarık	145
Çelişki	145
Darülfünun	145
Dergâh	146
Derviş	146
Devletçilik	146
Devrim (İnkılap-Yenilik)	147
Devrimcilik	147
Dış Sermaye	147
Dışa Bağımlılık	147
Dinamik	148
Diplomatik Girişim	148
Dirhem	148
Dispanser	148
Dogmatik (Dogmatizm)	148
Durağan Olmayan	149
Ebediyen	149
Ecdat	149
Ecnebi	149
Egemen Devlet	149-150
Ekonomik Güç	150
Emrivaki	150
Endaze	150
Enstitü	150
Erkânı Harbiye	151
Esef	151
Etik	151
Evrensel	151-152
Fakr-u Zaruret	152
Fitri	152

Gafil	152
Gam	152
Gamsız	152
Ganimet	152
Gericilik (İrtica)	152
Güçler Ayrılığı (Kuvvetler Ayrılığı - Erkekler Ayrılığı)	153
Güncel	153
Güncelleme	153
Halkçılık	154-155
Harici	155
Hat	155
Havra (Sinagog)	155
Hıfzıssıhha Enstitüsü	156
Hiyerarşi	156
Hudut	156
Hukuki -2	156
Hurafe	157
Hutbe	157
İrkçı (İrkçı Yaklaşım)	157
İcraat	157
İdman	157
İhracat (Dış Satım)	157
İktisat	157-158
İlahi	158
İltica	158
İnkılâp (Devrim)	158
İnkılâpçılık (Devrimcilik)	159
İrfan (Kültür)	160
İrtica (Gericilik)	160
İstikbal	160
İstikrar	160
İstismar	160
İthalat (Dış Alım)	161
Kabotaj Kanunu	161
Kademe	162
Kâfi	162
Kaide	162
Kalkınma	162
Kışla	162
Kıvanç	162
Kisve	162
Komplo	162
Kulp	162
Laiklik	163
Lokal	163
Mali	164
Mazlum	164
Mazlum Millet	164
Mecelle	164
Meczup	165
Medeni	165
Medeniyet (Uygarlık)	165
Medeni Kanun	165-166
Merci	166
Mevki	166

Mezalim	166
Miladi Takvim	166
Millet (Ulus)	166
Millet Mektepleri	166
Milliyetçilik	167
Millî Birlik / Beraberlik	168
Millî Güç	168-169
Millî Kültür	169
Minber	169
Misak-ı İktisadi	170
Mizaç	170
Muafiyet	170
Muallim	170
Muhterem	170
Mukadderat	170
Musibet	170
Musiki	170
Müderris	170
Mürit	171
Mürşit	171
Müşpet	171
Müstesna	171
Müteşebbis	171
Nasip	172
Nazır	172
Numune	172
Nutuk (Söylev)	172
Nüfuz	173
Nesnel	173
Objektif	174
Okka	174
Özel Sektör	174
Özel Teşebbüs	174
Özgün	174
Pozitif İlim / Pozitif Bilim	175
Refah	175
Reform	175
Rehavet	175
Sanatoryum	175
Sanay-i Nefise Mektebi (Sanat Okulu)	176
Sermaye	176
Sınıf	176
Sihhat	176
Siyasi Bağımsızlık	176
Siyasi Hâkimiyet	176
Siyasi Güç	177
Sosyal Devlet	178
Sosyokültürel Güç	178-179
Söylev	179
Sulh	180
Statükocu	180
Şeriye	180
Şeriye ve Evkaf Vekâleti	180
Tabii	181
Tahlil	181

Tahrip	181
Tarikat	181
Tayyare	181
Tazminat	181
Tekke	181
Teşvik-i Sanayi Kanunu	182
Tevhid-i Tedrisat	182-183
Türbe	183
Ulusal Egemenlik (Mili Egemenlik)	184
Umumi	184
Uşak	184
Uyruk	184
Uzlaşma	184
Uzlaşmacı Politika	184
Ücra	184
Vasıf	184
Vecibe	184
Veciz-(e)	185
Vekil	185
Vesile	185
Vilayet-i Selase	185
Yaptırım (Müeyyide)	185
Yaver	185
Yegâne	186
Zalim	186
Zanaatkâr	186
Zaviye	186
Ziraat	187
Zirai	187
Zümre	187
Ünite Etkinlikleri	188-190

ÜNİTE 5: DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI

Aristokrasi (Soylular Sınıfı)	192
Aristokrat (Soylu)	192
Çok Partili Sistem (Çok Partili Siyasi Hayat)	192-193
Demokrasi	193
Demokratik Devlet	194
Fani	194
Fırka	194
İktidar	195
İktidar Partisi	195
Kabine (Hükümet)	195
Kabine Hükümeti Sistemi	195
Kamara	196
Kişî Egemenliği	196
Liberalizm	197
Menemen Olayı	197
Muhalefet	198
Mukaddes	198
Mutlakiyet	198
Naciz	199



Oligarşi	199
Payidar	199
Siyasi Parti (Fırka)	199
Suikast	200
Şeyh	201
Şeyh Sait İsyanı	201
Taassup	202
Takrir-i Sükûn Kanunu	202
Teokrasi	203
Tezahür	203
Ünite Etkinlikleri	204

ÜNİTE 6: ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Akılcılık	206
Anıt	206
Balkan Antantı	206-207
Birleşmiş Milletler	207
Dar Boğaz	207
Dış Borç	208
Dış Politika-2	209-210
Dönüm Noktası	210
Etaplı Sorunu	211
Etnografya Müzesi	211
Gerçekçi	211
Hemfikir	211
İç Mesele (İç İşler)	211
Kellog- Briand Paktı	211
Küresel	211
Milletler Cemiyeti (Cemiyet-i Akvam)	212
Millî Menfaat (Millî Çıkar)	212-213
Misyoner	213
Montrö Boğazlar Sözleşmesi	213
Muhtıra	214
Musul	214
Mübadele	214
Mütakabiliyet (Karşılıklılık)	215
Nota (Ültime)	215
Nüfus Mübadelesi	215
Özerk	216
Pakt	216
Sadabat Paktı	216-217
Sağduyu	217
Silahlanma Yarışı	217
Taahhüt	218
Tevazu	218
Totaliter (Baskıcı)	218
Tutarlı Olmak	218
Uluslararası Hukuk	218
Yabancı Okullar	219

Yayılmacı	219
Ünite Etkinlikleri	220-222

ÜNİTE 7: ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ VE SONRASI

Ambargo:	224
Askerî Müdahale	224-225
Demokrat Parti	226
Denge Siyaseti	226-227
Despot	227
Dış Ticaret	227
Diktatör	228
Doktrin (Öğreti)	228
Dörtlü Takrir Önergesi	228
Ekonomik Bunalım	229
Faşizm	229
Garantör Devlet	230
Gizli Oy	230
Kamu Güvenliği	230
Kamu Sağlığı	231
Katliam	231
Kutuplaşma	232
Matem	232
Mihver Devletler	233-234
Millî Kalkınma Partisi	234-235
Millî Koruma Kanunu	235
Müttefik Devletler	236
Naaş	237
Pangermanizm (Pancermanizm)	237
SSCB	237
Toprak Reformu	237
Üniter Devlet	238
Varlık Vergisi	238
Ünite Etkinlikleri	239

Genel Tekrar Etkinlikleri	240-250
--	----------------

CEVAP ANAHTARLARI	251-256
--------------------------------	----------------

ÜNİTE

1

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR



1900...

1900'lü yılların başında Avrupa'nın güçlü devletlerinden olan Fransa o dönemin diğer devletlerine haber göndererek yeni bir savaş makinesi bulduklarını ve bu makine ile gösteri yapılacağını diğer devletlerin bu davete yetkili 2 askerî üye ile katılabileceklerini bildirirler. Gösteri günü ortalık mahşer yeri gibi kalabalıktır. Osmanlıdan gösteriyi izlemeye gelen sadrazamın yanında genç bir subay vardır. Gösteri başlar herkesin şaşkın bakışları altında hava yükselen bir makine havada sortiler yapmakta belirlenmiş hedeflere ateş etmektedir. Evet bu ilk savaş uçağıdır. Derken uçak yere iner, pilot kendisi ile havalanacak bir gönüllü ister, tabi herkes korku içinde kimse cesaret edemez ve Osmanlı paşasının yanındaki genç subay bir Türk cesurluğuyla hemen öne çıkar.

– “Ben gönüllüyüm.” der. Pilot genç Türk subayını giydiren ve uçağa götürür, tam bineceklerken Osmanlı paşası genç subayı kolundan tutar ve:

– “Sen in.”, der.

Subay nedenini sorunca:

– “İçimde kötü bir his var.” der.

Bunun üzerine uçağa başkası biner uçak havalanır ve bir süre sonra yere çakılır.

Evet, o gün o Osmanlı paşası o genç subayın kolundan çekip de uçaktan indirmeseydi bugün **ÇAĞDAŞ TÜRKİYE CUMHURİYETİNİN KURUCUSU MUSTAFA KEMAL ATATÜRK OLMAYACAKTI.**

Genç subay O idi.

(Yazar Sunay AKIN'ın anlatımından alıntıdır.)

Abluka: Bir yeri kuşatmak.

Açık Sözlü: Duygu ve düşüncelerini cesaretle ifade eden, söylemekten çekinmeyen, doğruları, gerçekleri söyleyen kişi.

Bay Bilgi

Açık sözlülük, Mustafa Kemal'in kişilik özelliklerinden biridir.

Bay Örnek

Mustafa Kemal'in, Osmanlı İmparatorluğu'nun I. Dünya Savaşı'na girmesinin doğru olmayacağını, yanlış bir karar olacağını dönemin yöneticilerine çekinmeden belirtmesi ve onları uyarması açık sözlülüğe örnektir.

1

Mustafa Kemal, İstanbul'daki Harp Okulu ve Harp Akademisi'nde okurken, memleket ve millet davaları ile ilgilenen, düşüncelerini cesaretle ifade etmekten çekinmeyen bir kişi olarak tanınmıştır.

Mustafa Kemal'in bu durumundan, onun;

- I. Vatansever
- II. Açık sözlü
- III. Askerî deha
- IV. Planlı oluşu

özelliklerinden hangileri çıkarılabilir?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV D) I,II ve III

Akademi: Üniversite, yüksek okul.

Kısa Cevaplı Soru

İSTANBUL HARP AKADEMİSİ

- I. Selanik Askerî Rüştiyesi
- II. İstanbul Harp Akademisi
- III. Manastır Askerî İdadisi

Mustafa Kemal'in okuduğu okullar karışık bir şekilde verilmiştir.

“Senin görevin doğru bir şekilde sıralayıp cevabı bulmak.”

CEVAP:

Alay: Genellikle üç tabur ve bunlara bağlı birliklerden oluşan asker topluluğu.

Alternatif: Seçenek.

Analitik: 1) Çözümleyici.

2) Bir problemin çözümünde gerekli öğeleri kullanabilen düşünce şekli.

Analiz: Çözümleme, inceleme.



Askerî Deha: Askerî bilgi ve stratejileri çok iyi olan, savaş yöntemlerinde ve uygulamalarında orduyu hem psikolojik hem de stratejik olarak yönlendiren, yaratıcı zekâyâ sahip komutan, asker.



Genaral Aspinal,

“Tarihte bir tümen komutanının üç ayrı cepheye, duruma nüfuz ederek, yalnız bir harbin gidişine değil; bir cephenin akıbetine, hatta milletin kaderine tesir edecek, vaziyet yaratmanın bir eşine çok nadir rastlanır.”

Atatürk, *Bir Çağ'ın Açılışı*, Ord. Prof. Dr. Sadi İrmak, s. 383

Ateşe: Elçilik uzmanı.

Ateşemiliter (Askerî Ateşe): Bir elçiliğe bağlı askerî uzman.

Bay Bilgi



Mustafa Kemal Sofya'da **ateşemiliter** olarak görev yapmıştır. O günlerde Sofya'da sosyal hayat çok canlıydı. Üst düzey yetkilerin katıldığı toplantılarda Mustafa Kemal, Avrupa devletlerinin temsilcileri ile doğrudan görüşme ve fikirlerini paylaşma imkânı buldu. Bulgaristan'da kalan Türklerle yakın ilişki kurdu ve Türklerin yaşadıkları yerleri ziyaret etti. Bulgaristan'da Türkçe yayınlanan gazetelerle irtibat kurarak bölgedeki sosyal ve siyasi haklarının yükseltilmesi çalışmalarına katıldı. Bulgar meclisinin toplantılarını takip etti. Mustafa Kemal, o dönemde gözlemlerinin yer aldığı bu raporlarına kendi analizlerini de ekleyerek bunları Osmanlı Devleti'nin yetkilileri ile paylaşmıştır.

Ayaklanma (İsyan): Yasalara, kurallara, düzene karşı başkaldırı.

BİLGİ KUTUSU

31 MART İSYANI VE NEDENİ

BİLGİ KUTUSU

İSYANIN BASTIRILMASI

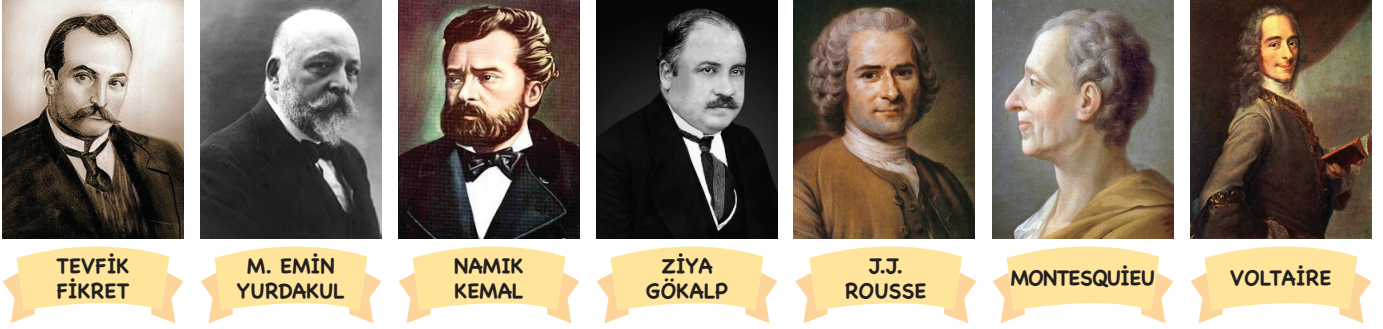
BİLGİ KUTUSU

İSYANIN ÖZELLİĞİ



Ayan Meclisi: Osmanlı Devleti'nde padişahın seçtiği üyelerden oluşan parlamento (meclis).

Aydın (Entelektüel): Okumuş, ileri düşünceli kimse.



Bay Sır Küpü



Bu aydın kişiler yazdıkları eserler ve düşünceleri ile Mustafa Kemal'in fikir hayatında etkili olmuşlardır. Mustafa Kemal, bu yazarların bağımsızlık, özgürlük, vatanseverlik, milliyetçilik, eşitlik ve adalet gibi fikirlerinden etkilenmiştir.

Aydınlanma Çağı: 17. ve 18. yüzyılda Avrupa'da skolâstik düşüncenin yerini pozitif bilimlere, akıl ve bilime, özgür düşünceye bıraktığı dönem.

Bay Bilgi



Rönesans: 15. ve 16. yüzyıllarda Avrupa'da meydana gelen sanat, bilim, düşünce ve güzel sanat alanlarındaki yeniliklerdir. Rönesans, İtalya'da başlayıp tüm Avrupa'ya yayılmıştır. Ayrıca, Aydınlanma Çağı'nın temelini oluşturan olay ve süreçlerden biridir.

Reform: Aydınlanma Çağı'nın önemli dönemlerinden biridir. 16. yüzyılda tüm Avrupa'yı etkisi altına almıştır. Avrupa ülkelerinde yayılan dini alandaki yeniliklere "Reform" denilmiştir. Bir bakıma kilisenin kendini yeniden düzenlemesi hareketidir. Reform hareketleri ilk olarak Almanya'da Martin Luther öncülüğünde ortaya çıkmıştır. Akıl, bilimsel ve özgür düşünce ile kiliseye karşı yapılan dinsel bir yaklaşım hareketidir. Bu olaylar laik düzenin önemini daha da iyi kavratmıştır.

Bay Sır Küpü



Aydınlanma çağında insanlar olayları ve ihtiyaçlarını aklın ve bilimin öncülüğünde incelemeye, deney ve gözleme önem verdiler. Bu dönemdeki fikir adamları her konuyu incelemeye ve insan yararına uygun hale getirmeye çalıştılar. Bu durum siyasi, ekonomi, sosyal gibi her alanda yeni düşüncelerin doğmasına ve yeni bilimsel ve teknolojik bir döneme girilmesine neden oldu. Avrupa pozitif bilimlerde büyük gelişmeler yaşadı. Bu bilimler eğitim sisteminin içine alınarak yetişen nesillerin bilgi birikimi arttırıldı. Aydınlanma çağında yaşanan gelişmelere Sanayi İnkılabı ve Fransız İhtilali'nin temelini oluşturdu. Batı dünyası bu gelişmelerle birlikte her alanda medeniyetin merkezi konuma geldi. Tüm bu gelişmelere yaşanırken Osmanlı'da ise durum çok daha farklıydı. Bir zamanlar Avrupa'nın örnek aldığı, medeniyetin merkezi olan Osmanlı şimdi Avrupa'nın oldukça gerisinde kalmıştı. Medreselerde okutulan dersler çağın oldukça gerisinde kalmış ve geleneksel bir anlayışa sahipti. Bir zamanlar pozitif bilimlerin verildiği bu okullarda daha çok dini eğitimler veriliyordu.

Ayrılıkçı Fikirler: Fransız İhtilali ile ortaya çıkan milliyetçi anlayışa bağlı olarak Osmanlıdan ayrılıp kendi devletlerini kurma fikri.

Bay Sır Küpü



Ayrılıkçı fikirlerin temelinde Fransız İhtilali ve onun ortaya çıkardığı Milliyetçilik akımı olduğunu unutmamalıyız!

2

XIX. yüzyıldan sonra Osmanlıda ayrılıkçı fikirler ortaya çıkmış, birçok azınlık bağımsızlıklarını ilan etmek istemiş ve bunun için isyan etmişlerdir.

Osmanlıda ayrılıkçı fikirleri ortaya çıkaran ve azınlıkları Osmanlıya karşı isyana teşvik eden fikir akımı ve olay eşleştirmelerinden hangisi doğrudur?

FİKİR AKIMI	OLAY
A) Milliyetçilik	Fransız İhtilali
B) Milliyetçilik	Sanayi İnkılâbı
C) Sömürgecilik	Emperyalizm
D) Sömürgecilik	Fransız İhtilali

3

Balkanlar'da ortaya çıkan ayrılıkçı fikirler, Osmanlı aydınları arasında yeni anlayışlara neden oldu. Fransız İhtilali'nin etkilerini gören bu kişiler Batıcılık, Osmanlıcılık, İslamcılık ve Türkçülük gibi fikir akımlarına yöneldiler. Bu akımların ortak amacı, Osmanlı Devleti'ni içinde bulunduğu kötü durumdan kurtarmaktı.

Bu paragrafa göre, Mustafa Kemal'in doğup büyüdüğü dönemle ilgili olarak, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Fransız İhtilali'nin Osmanlıda etkili olduğu
- B) Osmanlı aydınlarının farklı fikirlere yöneldiği
- C) Fikir akımlarının başarıya ulaştığı
- D) Azınlıkların Osmanlıdan ayrılmak istediği

Bay Bilgi



Fransız İhtilali ile ortaya çıkan ayrılıkçı fikirler sadece balkanlarda yaşanmadı. Doğuda Ermeniler Rusya tarafından kışkırtılarak bağımsızlık düşüncesiyle bölgede huzursuzluklar ve ayaklanmalar çıkardı. Bunlara ek olarak Osmanlıya bağlı Araplarda yaşadıkları bölgede bağımsızlık taleplerinde bulundular. Araplar bu dönemde ayaklanmaların başarıya ulaşması için İngilizlerden ciddi destek aldılar. Önemli olan noktalardan biri de Rusya, Fransa ve İngiltere gibi devletlerin bu isyanlara destek vermesindeki amaçlarının başında Osmanlı Devleti üzerindeki çıkarlarını gerçekleştirmek ve Osmanlıyı sömürgeleri haline getirebilmektir.



Azınlık: Bir ülkede ayrı milletten, soydan veya inançtan olan (din, dil, etnik köken gibi) ve sayıca az bulunan topluluk.

Bay Bilgi



Osmanlı Devleti içerisinde yaşayan **azınlıklar**, tüm dünyayı etkisi altına alan Fransız İhtilali'nden ve onun ortaya çıkardığı milliyetçilik akımından etkilenmişlerdir. Bu akımla birlikte kendi devletlerini kurmak istemişler ve bağımsızlık için ayaklanmalar çıkarmışlardır. Bu ayaklanmaların çıkmasına diğer devletler de destek vermişlerdir. Bu desteklerin amacı azınlıkların özgürlüklerine duydukları saygı değildir. Osmanlı Devleti üzerindeki özellikle de ekonomik çıkarlarıdır.

Bay Örnek



Osmanlıda, Türklere veya Müslümanlara göre daha az olan gruplardır. Türklere göre az olan etnik gruplar: Ermeni, Bulgar, Sırp, Slav, Ulah... Müslümanlara göre az olan dini gruplar: Yahudi, Hristiyanlar gibi...

4

Mustafa Kemal'in çocukluk ve gençliğini geçirdiği Selanik ve Manastır şehirlerindeki azınlıklar, bağımsızlık talebiyle ayaklanmalar çıkartıyorlardı.

Verilen bilgiye göre, Mustafa Kemal'in yaşadığı bu şehirlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Fransız İhtilali'nin sonuçlarından etkilenmiştir.
- B) İşgale uğramıştır.
- C) Osmanlı egemenliği dışında kalan topraklardır.
- D) Liman şehri olması ekonomik olarak gelişmesini sağlamıştır.

Bağımsızlık (istiklal): Bir devletin iç ve dış işlerinde özgürce, istediği gibi hareket edebilmesi ve kararlar alabilmesi.

Bay Bilgi



"Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir. Ben milletimin en büyük ve ecdadımın en değerli mirası olan bağımsızlık aşkı ile dolu bir adamım. Ben yaşabilmek için mutlaka bağımsız bir milletin evladı kalmalıyım. Bu sebeple millî bağımsızlık bence bir hayat meselesidir."



SEN BU HATAYA DÜŞME

"BAĞIMSIZLIK ve EGEMENLİK" kavramları sıkça sorulan oldukça önemli ve geniş kavramlardır. Egemenlik kavramı ile bağımsızlık çokça karıştırılır. (İlerleyen ünitelerde "millî bağımsızlık ve millî egemenlik" kavramlarına sıkça değineceğiz.)



Balkanlar (Balkan Yarımadası): Günümüzde Anadolu'nun kuzeybatısı (Edirne, Kırklareli, Tekirdağ) ve Yunanistan, Bulgaristan, Arnavutluk, Makedonya gibi Avrupa'nın güneybatısını kapsayan ülkelerin yer aldığı topraklar.



Balkanlar, farklı etnik grupların bulunduğu, bu nedenle de sosyal yapının ve kültürel hayatın zengin olduğu bir coğrafyaydı. Balkanlar'daki bu farklılıklar Fransız İhtilali'nin etkisiyle ortaya çıkan "Milliyetçilik" akımıyla Osmanlı Devleti'nin başına bela olmaya başlamış ve Osmanlı Devleti'ne bağlı Balkanlar'daki milletler bağımsızlık için isyan etmeye başlamışlardır. Çıkan isyanlar Osmanlıyı günden güne sona yaklaştıran nedenlerden biri olacaktır.

Batı: 1) Coğrafi anlamda yön.

2) Avrupa

Bay Bilgi



Batılılaşmak, batı ülkelerini örnek olarak almak ve onların düşünce, dünya görüşü, yaşam biçimi, anlayış vb. alanlarda izledikleri ana ilkeleri benimsemek anlamında kullanılmaktadır. Ayrıca modern ve çağdaş medeniyetlerin merkezi olarak da kabul edilir.



Batıcılık (Garpcılık): 1) Batı'yı (Avrupa) örnek alma.

2) Osmanlı Devleti'nin kurtuluşunu, Batı'nın ilerlemiş teknolojisini ve felsefi düşüncesindeki gelişmişliğini Osmanlı ülkesine getirmekte gören düşünce sistemi, fikir akımı.

Bay Bilgi



Batıcılık fikriyle Osmanlı'nın dağılmaktan kurtulacağını düşünen aydınlardan biri de Abdullah Cevdet'tir. Meşrutiyetin ilan edilmesinde ve şekillenmesinde etkisi olmuştur. Ancak diğer tüm fikir akımları gibi Batıcılık fikri de Osmanlı'nın dağılmasına ve yıkılmasına engel olamamıştır.



Bilinç (Şuur): İnsanın kendisini ve çevresini tanıma yeteneği.

Bay Bilgi



Millî bilinç (Türklük bilinci), vatanın herhangi bir tehlike ya da büyük olumsuzluklar karşısında tüm halkın tek vücut olup beraberce tepki göstermesi, direnmesidir. Bağımsızlığına, ülke çıkarlarına ve bunların korunmasına, gelişmesine yönelik tüm çalışmalardır. Aynı zamanda Tarih bilinci, dil bilinci ve kültür bilinci de Türklük bilincinin çok önemli parçalarıdır.

Bay Sır Küpü



Mustafa Kemal, Manastır Askerî İdadisi yıllarında Tarih öğretmeni Tevfik Bey'in etkisiyle tarih bilinci ve Türklük bilincini kazandı. Bu bilinç Mustafa Kemal'e vatanseverlik duygularının daha da güçlenmesine ve gelişmesine katkı sağladı.

Bir Çatı Altında Toplamak / Birleştirici / Bütünleştirici : Parça parça olanları bir araya getirmek, toplamak, birlik sağlamak.

Bay Bilgi



“bir çatı altında toplamak” tek bir bayrak altında toplamak ya da tek devlet haline gelmek anlamında da kullanılmaktadır.

Bay Örnek



Ümmetçilik tüm müslümanları, Türkçülük, Türkleri bir çatı altında toplamayı ve birleştirmeyi hedefleyen düşünce akımlarıdır.

5

İtalyanlar, Trablusgarp'a asker çıkarınca Osmanlı Devleti işgali önlemek için donanma ve ordu gönderemedi. Bunun yerine ülke sevdalısı gönüllü subayları gönderme kararı aldı. Bu subaylardan biri de Mustafa Kemal'di. Mustafa Kemal bölge halkını örgütleyerek ve halka öncülük ederek İtalyanlara karşı direnişe başladı.

Bu bilgilerden yola çıkarak Mustafa Kemal'in aşağıdaki kişilik özelliklerinden hangisini çıkarılamaz?

A) Birleştiriciliği

B) Liderliği

C) Vatanseverliği

D) Askerî dehası



Çok Uluslu Devlet (İmparatorluk): Birden fazla milletin bir arada yaşadığı devlet.

SORULARDA ÇOK ULUSLU DEVLET

ÇOK ULUSLU DEVLET, Osmanlı Devleti'nin bu yapıda olması ve sonuçları sıkça sorulan sorulardandır. Fransız İhtilali ile birlikte ortaya çıkan milliyetçilik akımından etkilenmesine yol açmış ve Osmanlı Devleti'nin parçalanmasında çok etkili olmuştur.

Çok Yönlülük / Çok Cephelilik: Birçok alanda kendini yetiştirmiş kimse.



Mustafa Kemal'in ileri görüşlü, lider, dahi bir komutan, usta bir siyasetçi, iyi bir inkılapçı olması onun çok yönlü ve farklı yeteneklere sahip olduğunu gösterir.

Mustafa Kemal'in kişilik özelliklerinden biridir.

6 Mustafa Kemal'in hangi özelliğini söyleyebilirsiniz?

Adem: Dahî bir komutan.

Duru: İyi bir siyasetçi

Merve: Başöğretmen

Selda: Büyük bir lider

Öğrencilerin vermiş olduğu cevaplara bakarak Mustafa Kemal ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Mustafa Kemal'in bu konularla ilgili eğitim aldığı
- B) Çok cepheli bir kişilik özelliği olduğu
- C) Tüm bu özelliklere rağmen alçak gönüllü bir kişi olduğu
- D) Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk cumhurbaşkanı seçildiği

Dahi: Olağanüstü yeteneğe ve yaratıcı zekâya sahip olan kimse.

Dinsel Hoşgörü: Farklı dinlere inanan insanların bir arada yaşaması ve istedikleri dine inanıp ibadetlerini özgürce gerçekleştirebilmesi bunlara da saygı duyulması (mabet kelimesine bakınız).

Duyun-u Umumiye: Batılı devletlerin Osmanlı Devleti'nden alacaklarını tahsil edebilmek için kurdukları Genel Borçlar İdaresi.



Eğitimde Birlik: Eğitim ve öğretim işinden tek merkezin sorumlu olup, tüm okulların tek merkez tarafından yönetilmesi.

Bay Sır Küpü



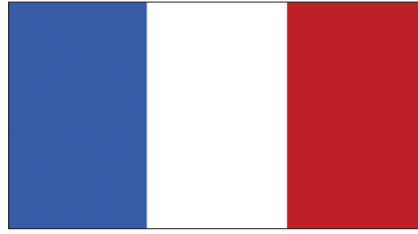
Osmanlı Devleti'nden kalma eğitim kurumları incelendiğinde dini eğitim veren medreseler, Batı tarzında eğitim veren mektepler ve azınlıklarla yabancılara ait okullar bir arada bulunmaktaydı. Başka bir ifadeyle eğitimde birlik yerine çok başlılık vardı.

Elçi (Sefir) : Bir devleti başka bir devlet katında temsil eden kişi.

Emperyalist (Yayılmacı-Sömürgeci): Başka milletlerin kaynaklarını kendi çıkarları için kullanan devlet, yayılmacı politika.



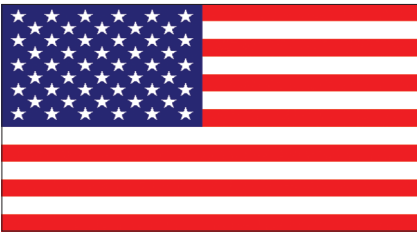
İNGİLTERE



FRANSA



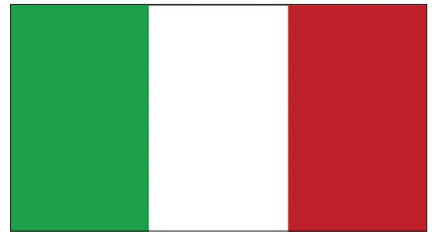
ALMANYA



AMERİKA



RUSYA



İTALYA

İngiltere, Fransa, Rusya, Amerika, İtalya, Almanya bu devletlere örnektir. I. Dünya Savaşı'nın çıkmasında sömürgecilik anlayışı çok büyük bir etkendir.

Bay Bilgi



Sanayi İnkılâbı sonrasında sanayileşen Avrupalı devletler daha fazla üretim yapmaya başladılar. Bu durum ham madde ihtiyacını daha da arttırdı. Ham madde ihtiyacının artmasıyla birlikte yeni kaynaklar arayan Avrupalı devletler yer altı ve yer üstü kaynakları bakımından zengin ancak zayıf ülkeleri kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaya yani sömürmeye başladılar. Bu durum, sömürge yarışına dönüştü ve I. Dünya Savaşı'nın çıkmasında çok büyük bir rol oynadı.